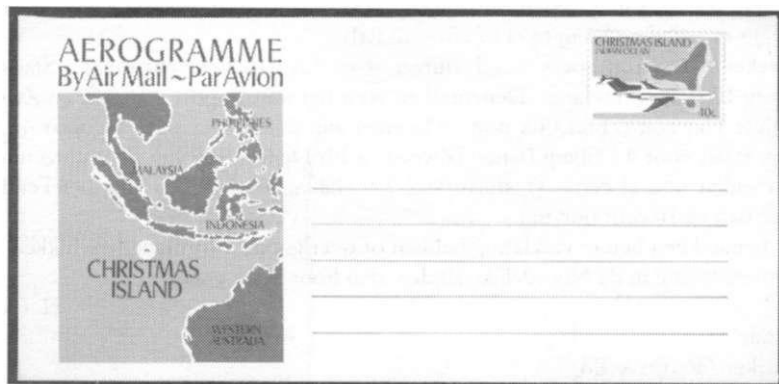

Christmas eiland, maar welke?

Bij het horen van de woorden "Christmas eiland" denken we aan een of ander exotisch eiland in de omgeving van de evenaar. Het blijkt toch enigszins ingewikkelder te zijn. Er zijn er namelijk meerdere.

1 Christmas eiland, Indische Oceaan.

Afb 1. Postwaardestuk, een aerogram uitgegeven in 1984 Op de achterzijde is reeds een deel van het adres van de afzender gedrukt: CHRISTMAS ISLAND INDIAN OCEAN 6798 (met postcode!)

Met dit eiland zullen filatelisten het meest mee bekend zijn; het ligt ca. 11° zuiderbreedte en ca. 106° oosterlengte, ten zuiden van Java. Het is een vreemd gevormd eiland van 135 km^2 met ca. 3500 bewoners. Ze zijn volledig afhankelijk van de enorme fosfaat voorraden, die in hoog tempo afgegraven worden en gebruikt worden als kunstmest in de geïndustrialiseerde landen. Van 1900 tot 1958 viel het administratief onder Singapore. Vanaf 1 oktober 1958 kreeg Australië het beheer ervan. De eerste zegels waren overgedrukte Australische (afb 3), uitgegeven op 15 okt. 1958. Tot dusver zijn er ongeveer 450 zegels uitgegeven. Natuurlijk worden er jaarlijks kerstzegels uitgegeven. Verder zijn veel zegels uitgegeven met afbeeldingen van de flora en fauna (vooral vogels) van het eiland en ook de fosfaat industrie.

Afb 2 Het vreemd gevormde eiland

Verder heeft het land ook postwaardestukken uitgegeven, aangetekende enveloppen (afb 4) sinds 1959. Daarna vooral aerogrammen (afb 1).

Sinds 1995 geeft het ter gelegenheid van het Chinees Nieuw Jaar zegels uit met hetzelfde afbeelding als Australische enveloppen met ingedrukte zegel. Er wonen ongeveer 2000 Chinezen op Christmas eiland.

Afb 3 Australische zegel met opdruk

Afb 4 Postwaardestuk: aangetekende envelop; met afstempeling: CHRISTMAS ISLAND, INDIAN OCEAN, 4-9FE72 4. Aantekenstrookje vermeldt: CHRISTMAS ISLAND, INDIAN OCEAN

De ingedrukte waarde vermeldt dat 25 cent betaald is voor het aantekenrecht.

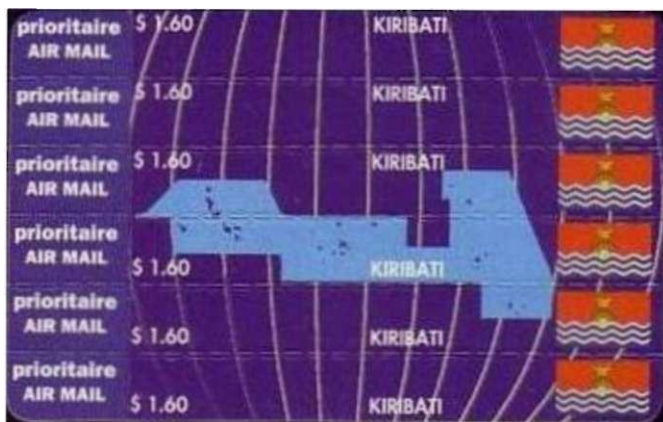
2 Christmas eiland, Stille Oceaan.

Als je op zoek bent naar het prototype van een exotisch zonovergoten eiland met ruisende palmen, dan is dit het. Met een gemiddelde temperatuur van 28 °C, en weinig afwijkingen daarvan het hele jaar door, is het wel uit te houden. Christmas eiland is het grootste atol in de Stille Oceaan met een oppervlakte van 390 km² en een omtrek van 160 km (zie volgende bladzijde). Het is op 25 dec. 1777 herontdekt door Kapitein Cook, en door de Engelsen in 1888 geannexeerd. Het behoorde tot de Gilbert en Ellice eilanden. De twee eilandgroepen splitsten in 1975, het polynesische Ellice werd Tuvalu.

Afb 5 brief van Christmas Island met stempel CHRISTMAS ISLAND / 13AUG5710.25AM/GILBERT / &/ ELLICE ISLANDS

De micronesische Gilbert eilanden werden pas in 1979 onafhankelijk als Kiribati (uit te spreken als: Kir-EE-bas, verbastering van Gilberts). Kiribati bestaat uit vier eilandgroepen:

Afb 6 Stampcard: zes zelfklevende, langgerekte zegels op een kaart van credit card formaat Kiribati: 'n land verspreid over 3.550.000 km² zee en ca. 3.800 km tussen de uiteinden. Van ca. 170° oosterlengte tot ca. 160° westerlengte, dus over de datumgrens!.

- a: Banaba (of Ocean eiland);
 - b: 16 eilanden van Tungaru (of de Gilbert eilanden) groep;
 - c: 8 Phoenix eilanden groep; en
 - d: 8 Line eilanden, waarvan Christmas een ervan is; op ca. 3° noorder breedte en ca. 158° wester lengte. Ongeveer 190 km ten noorden van de evenaar.
- Bijna de helft van het "vaste" land van Kiribati ligt in Christmas, maar slechts 1800 personen wonen er. Kiribati heeft ca. 77.000 inwoners. In de Kiribati taal is Christmas: Kiritimati, en ook de inlandse naam voor het eiland.
- Tussen 1957 en 1963 werden hier talloze bovengrondse atoombom tests uitgevoerd. De radioactiviteit heeft hier gelukkig weinig blijvende effecten veroorzaakt. Er was dus tijdens deze periode een sterke militaire aanwezigheid (afb 7).

*Afb 7 Militaire brief met stempel/B.F.P.O. / 22 MY / 57 / CHRISTMAS ISLAND
(B.F.P.O. = British Forces Post Office)*

Nu zijn er grote kopra plantages en voor de weinig (verdwaalde) toeristen vogel paradijzen. Verder is er een high tech satelliet volgstation voor de Japanse ruimtevaart. Filatelistisch zal men de zegels van de Gilbert en Ellice eilanden (van 1911 tot 1975, ca. 270 zegels), de Gilbert eilanden (van 1976 tot 1979, ca. 85 zegels) en Kiribati (vanaf 1979, ca. 800 zegels) willen bekijken. Ze hebben veel aanknopingspunten met de eilanden.

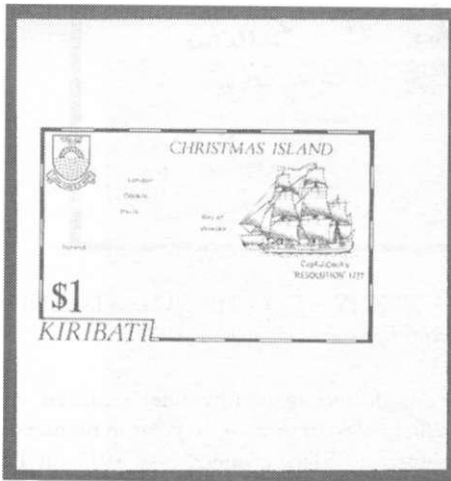

Afb 8 Proefdrukken. Links in turquoise de binnenzee, meren en meertjes van Christmas eiland. Rechts in blauw: de oceaan buiten het atol.

Op afb 8 en 9 zien we een aan de hand van proefdrukken het ontstaan van een van deze zegels.

In ondiep water kan koraal groeien. Waar het koraal bijna aan de oppervlakte komt kan er langzamerhand vaste land ontstaan.

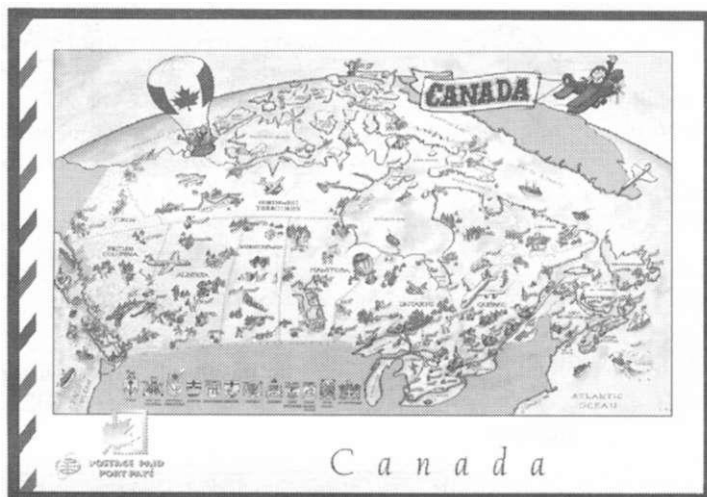
Nu we een eiland hebben kan het "ontdekt" worden: door Kapitein Cook met zijn schip "Resolution". Ook ontstaan er plaatsjes op het eiland: Poland, Paris en London; verder nog kleine eilandjes in de binnenzee: Cook eilanden.

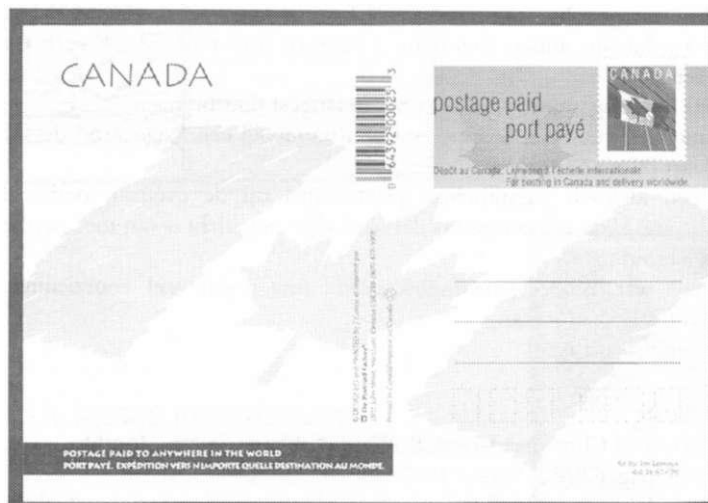
Afb 9 Links proefdruk. In zwart: de naam van het eiland, de plaatsnamen, de afbeelding van het schip van Kapitein Cook. In rood: het wapen en de naam van het land. Rechts de uiteindelijke zegel hier is nog in groen het eigenlijke vaste land aangegeven.

3 Christmas eiland, Nova Scotia.

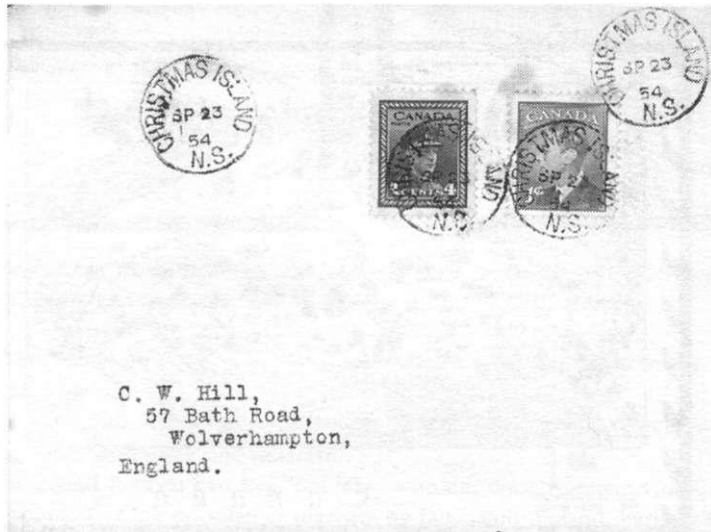
Dit is wel het onbekendste Christmas eiland van de drie, het ligt in de buurt van Nova Scotia, bijna de meest oostelijke provincie van Canada.

Afb 10 Postwaardestuk van Canada. Boven de voorkant met de landkaart van Canada en Christmas Island voor de oostkust. Onder de achterzijde van het postwaardestuk.

Zelf ben ik helaas weinig hierover te weten gekomen. Wel is er een afstempeling van deze plaats in mijn bezit. Volgens recente informatie is het postkantoor (zeker) in gebruik tijdens de kerstperiode, dan worden de brieven voorzien van een speciaal stempel (afb 11).

Afb 11 Brief van het Canadese Christmas eiland met stempel: CHRISTMAS ISLAND / SP 23 / 54 / N.S. (N.S. = Nova Scotia, aan de Canadese oostkust;

Dus: brieven gericht aan Christmas Island moeten altijd vergezeld gaan met een nadere aanduiding, anders gaat je brief zwerven (kan soms filatelistisch fraaie stukken opleveren !)

Nu blijft de vraag: waar willen we onze kerstfeest doorbrengen?

- Traditioneel: voor een knapperend vuurtje terwijl een ijzige wind de sneeuw om je huis blaast (Nova Scotia)?

- Op een idyllisch paradijselijke plaats bijna op de evenaar, onder de ruisende palmbomen? Maar wel een plaats dat nauwelijks ingericht is om toeristen te ontvangen (Stille Oceaan).

- Op een wat minder paradijselijk eiland met nogal veel voorzieningen voor de toeristen (Indische Oceaan).

Mijn besluit staat vast.

J. Diesveld

Literatuur

The Mystery of Christmas Island, R. Ward, Gibbons Stamp Monthly, Dec. 1994, pag. 62-63.

Kiribati und Tuvalu - Briefmarken von der Datumgrenze, R. Schmalenberg, DBZ, SE 14 1998, pag. 52-54.